

Consiliul Fiscal al României

***Creștere economică susținută, dar cu deficite
excesive și spațiu fiscal tot mai mic***

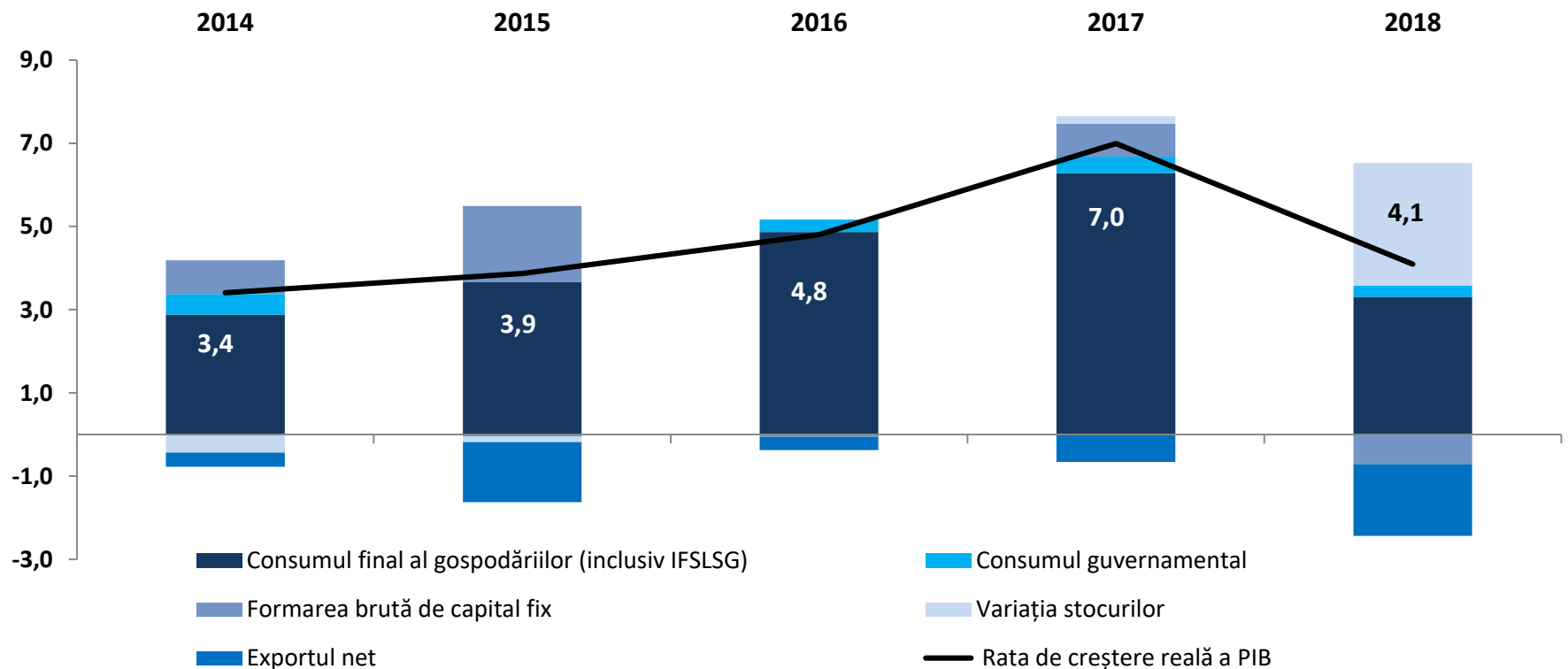
Daniel DĂIANU

Întâlnire cu presa economică organizată de Piața Financiară și Finmedia

Predeal, 19.09.2019

Economia României a avansat susținut în ultimii 5 ani...

Contribuția componentelor PIB la creșterea economică

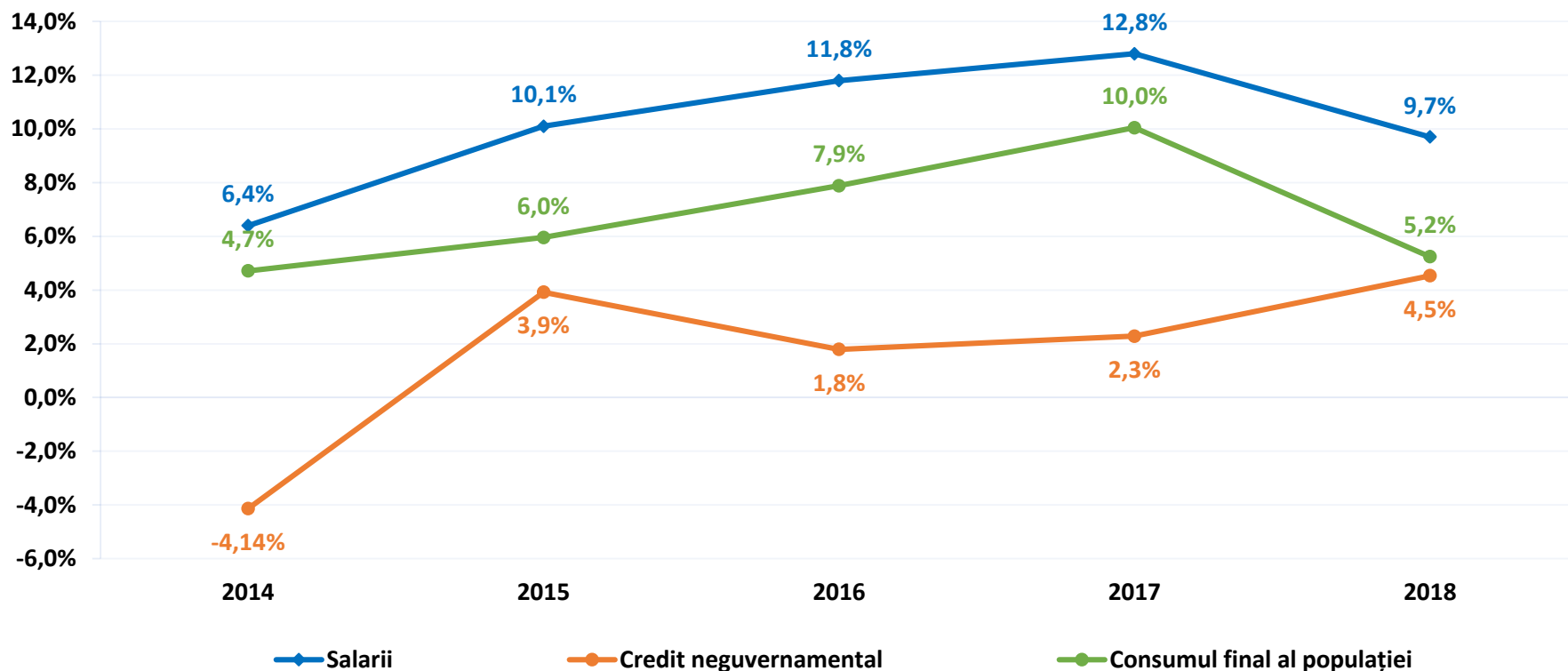

Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

...însă preponderent pe seama majorării consumului gospodăriilor (creștere venituri și propensiune spre consum...)

Consumul a fost susținut în principal de ritmul ridicat de creștere a veniturilor...

Dinamica salariilor nete, a creditului neguvernamental și a consumului final al populației (în termeni reali)

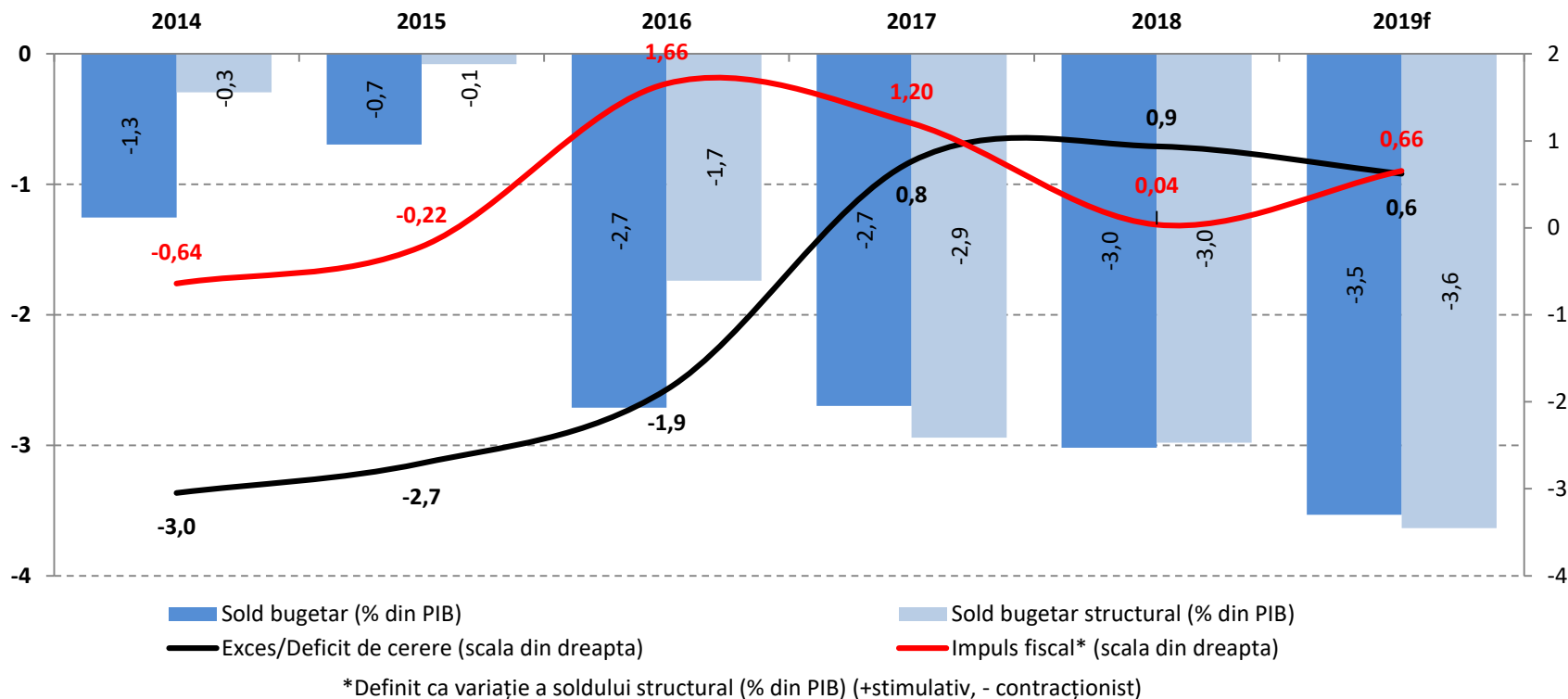

Sursa: BNR, INS, Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

...și mai puțin de activitatea de creditare

Avansul economic a fost sprijinit de o politică fiscal-bugetară expansionistă și pro-ciclică...

Soldul bugetar structural în România

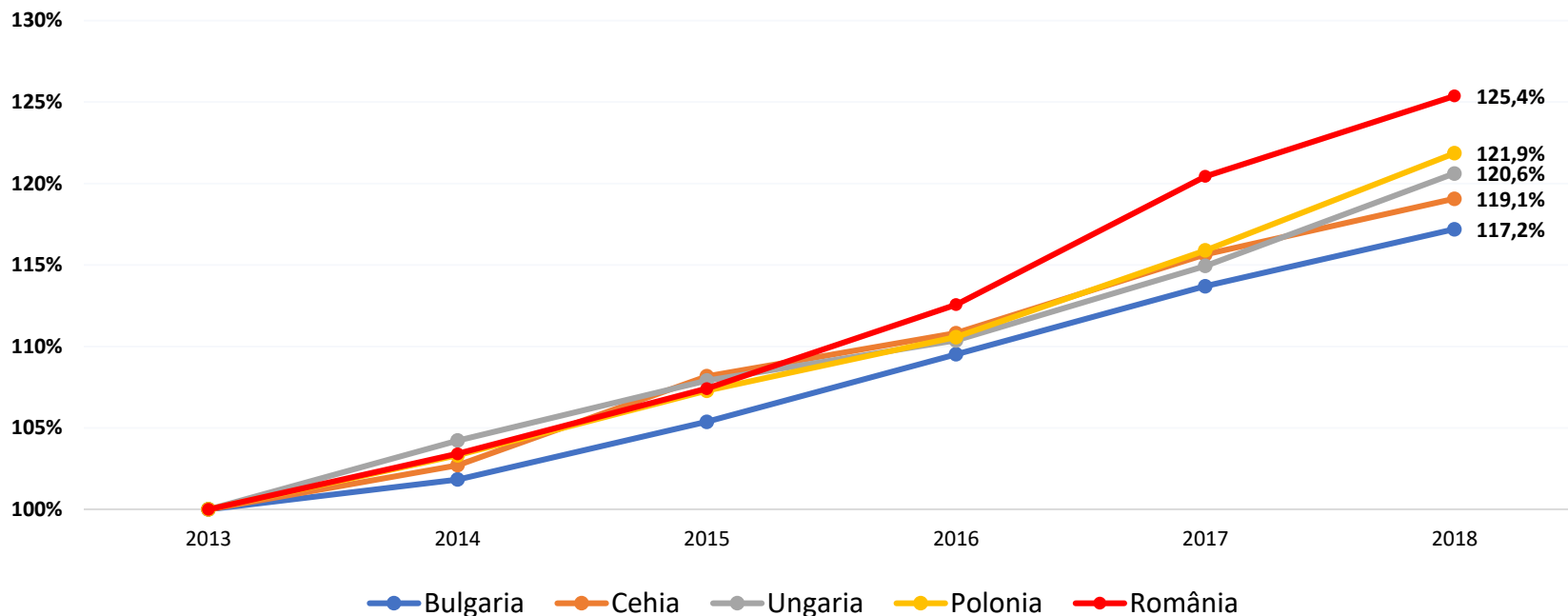

Sursa: calcule Consiliul Fiscal

...soldul structural deteriorându-se abrupt începând cu anul 2016

Creșterea economică cumulată între 2014-2018 a fost cea mai ridicată din regiune...

*Creșterea PIB real în România comparativ cu țările din regiune
(2013=100)*

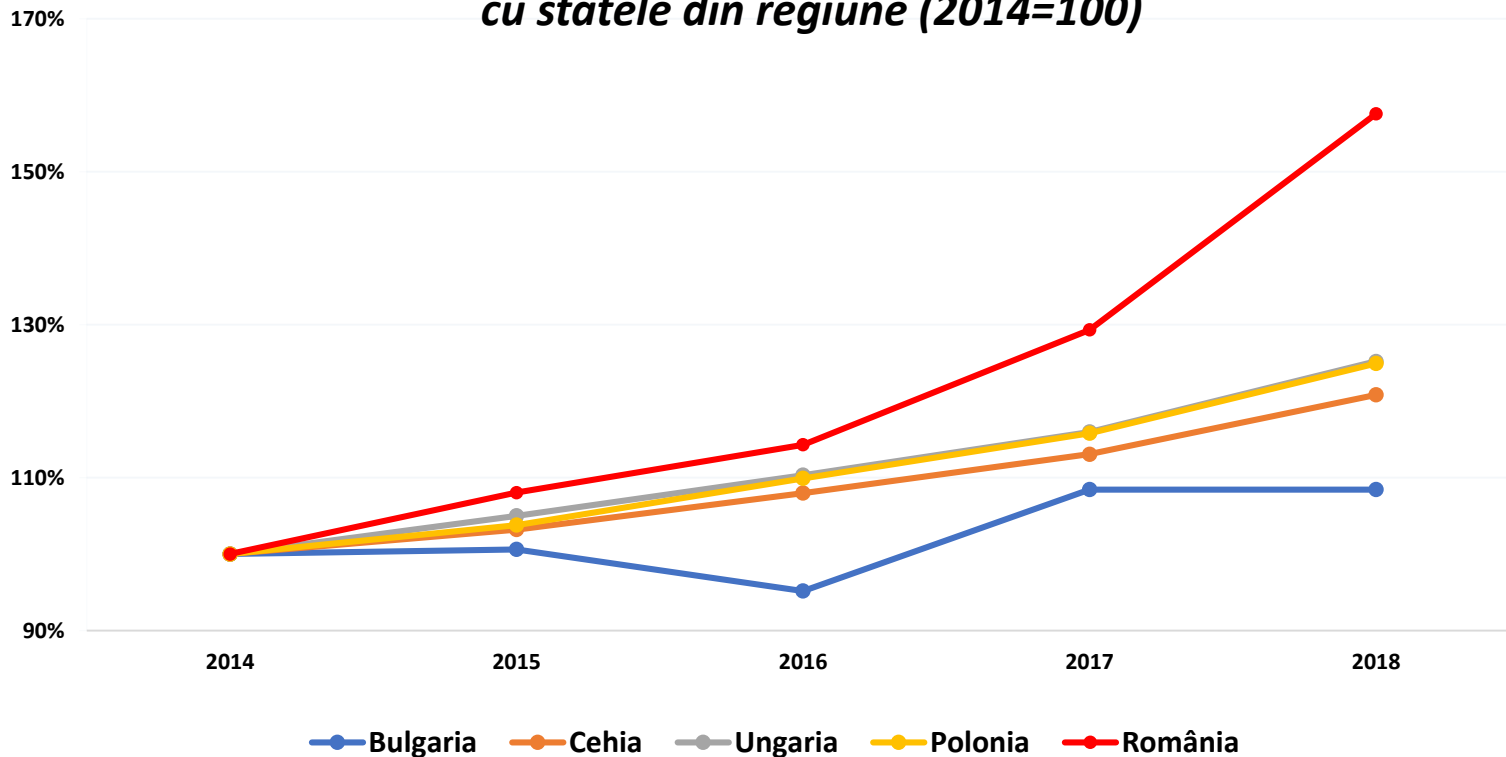

Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

...dar și celelalte economii au crescut consistent

Avansul veniturilor în România a fost cel mai ridicat din regiune –parțial motivat de nevoia de a atenua emigrarea și asimetria distributionala (cea mai ridicata în UE)

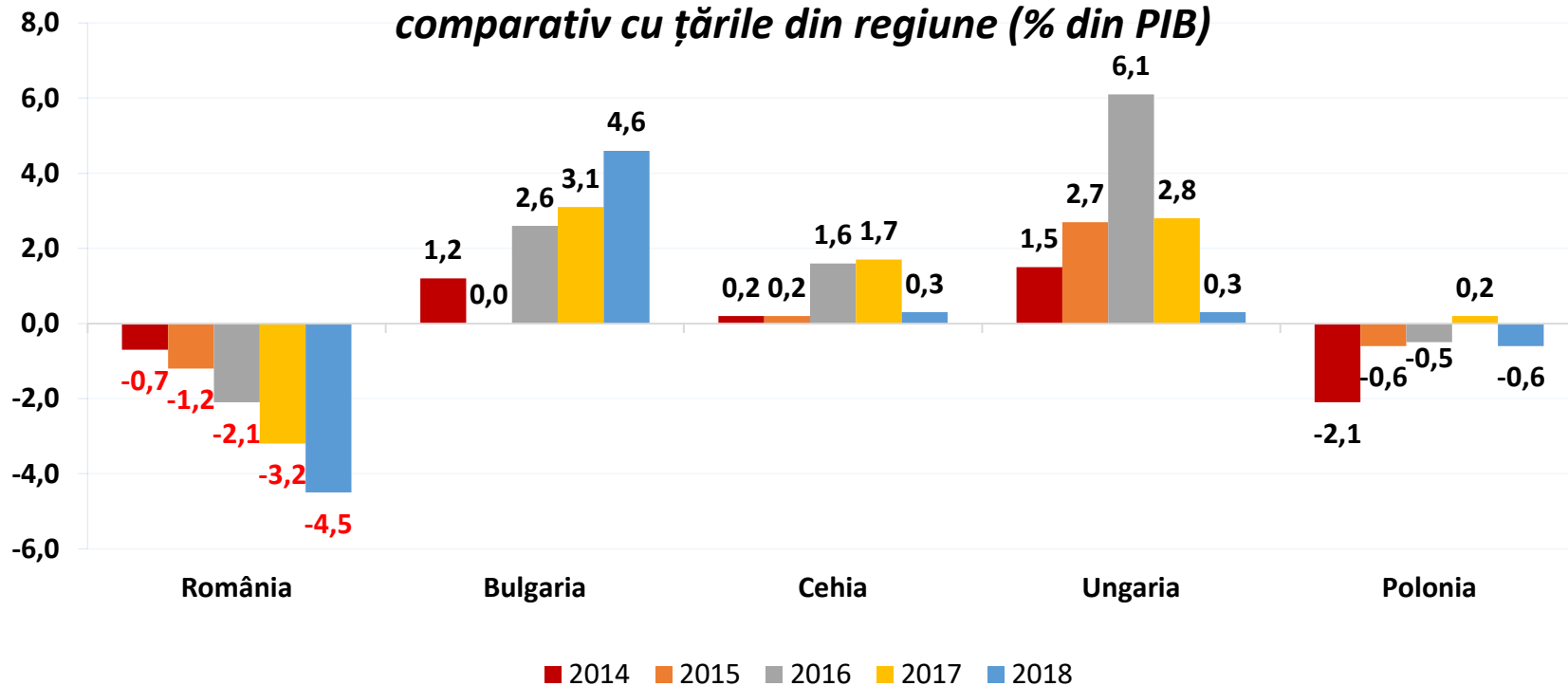
Venitul median în termeni nominali în România comparativ cu statele din regiune (2014=100)

Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

Creșterea absorbției interne în România a stimulat deficitele externe...

Evoluția soldului contului curent în perioada 2014-2018 în România comparativ cu țările din regiune (% din PIB)

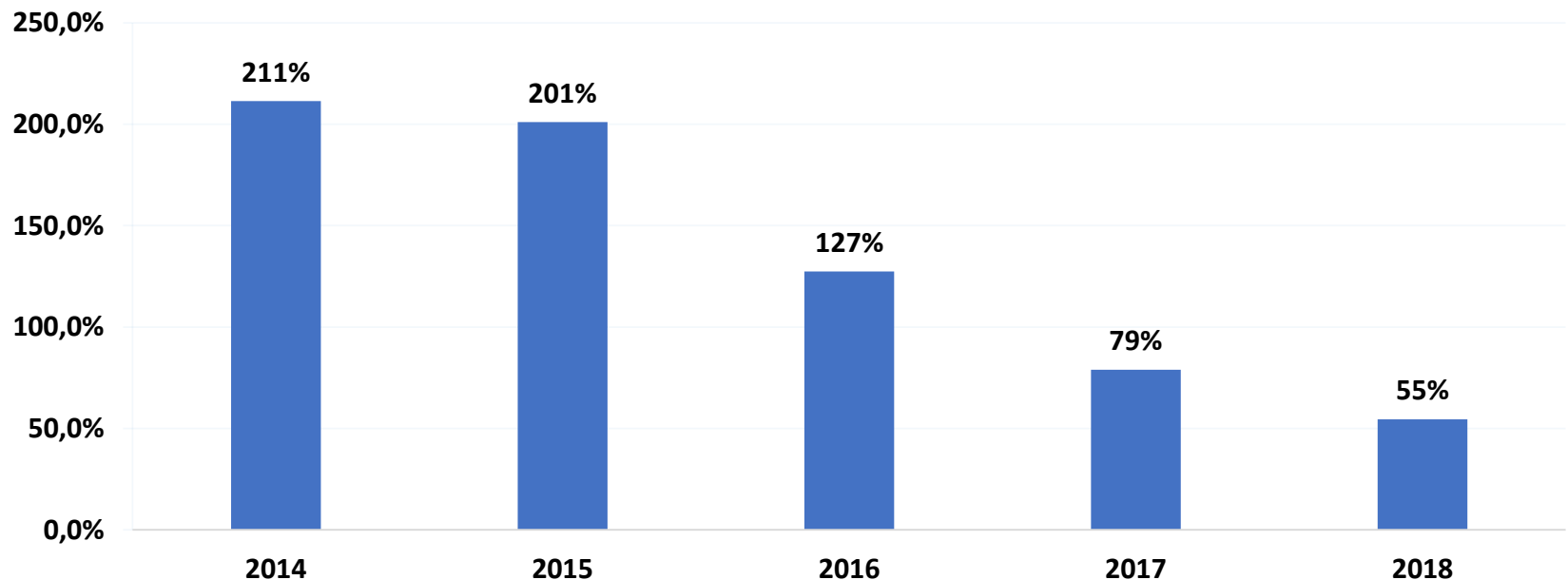

Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

...nivelul ridicat al deficitului de cont curent este singular în regiune

Structura finanțării deficitului de cont curent este în deteriorare...

Gradul de acoperire a deficitului extern cu investiții străine directe în perioada 2014-2018 în România

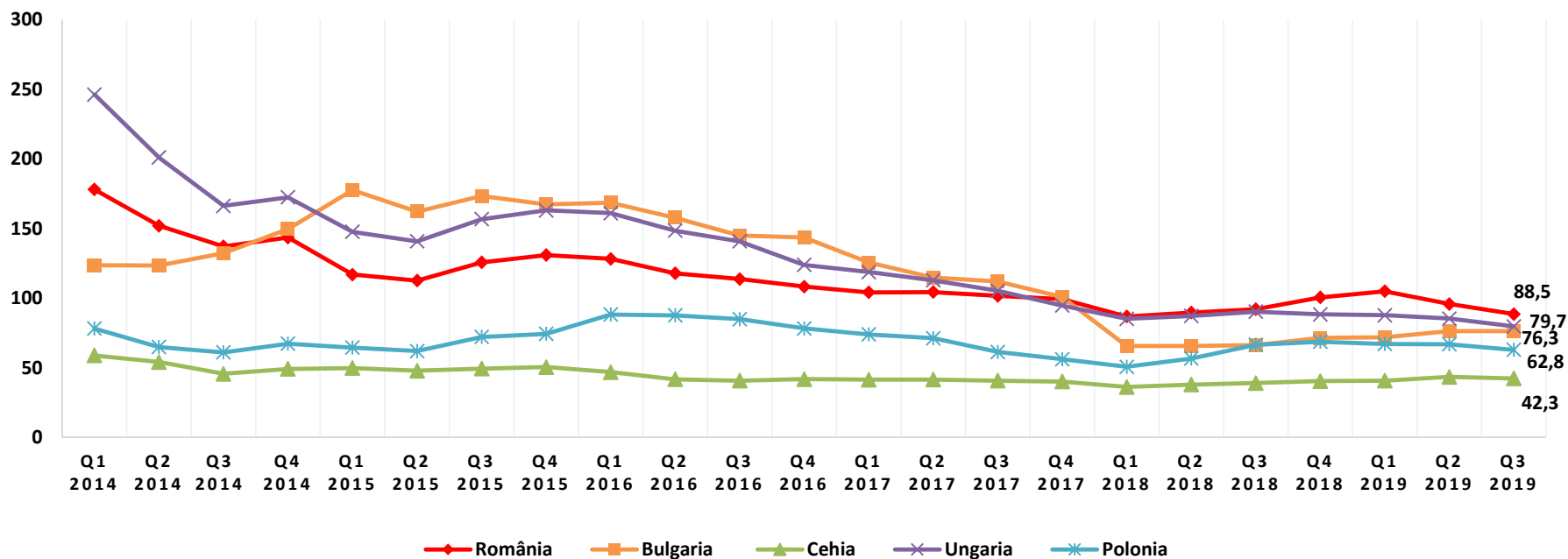
Sursa: BNR, calcule Consiliul Fiscal

...iar componentele non-ISD cresc ca pondere

Prima de risc este cea mai ridicată din regiune...

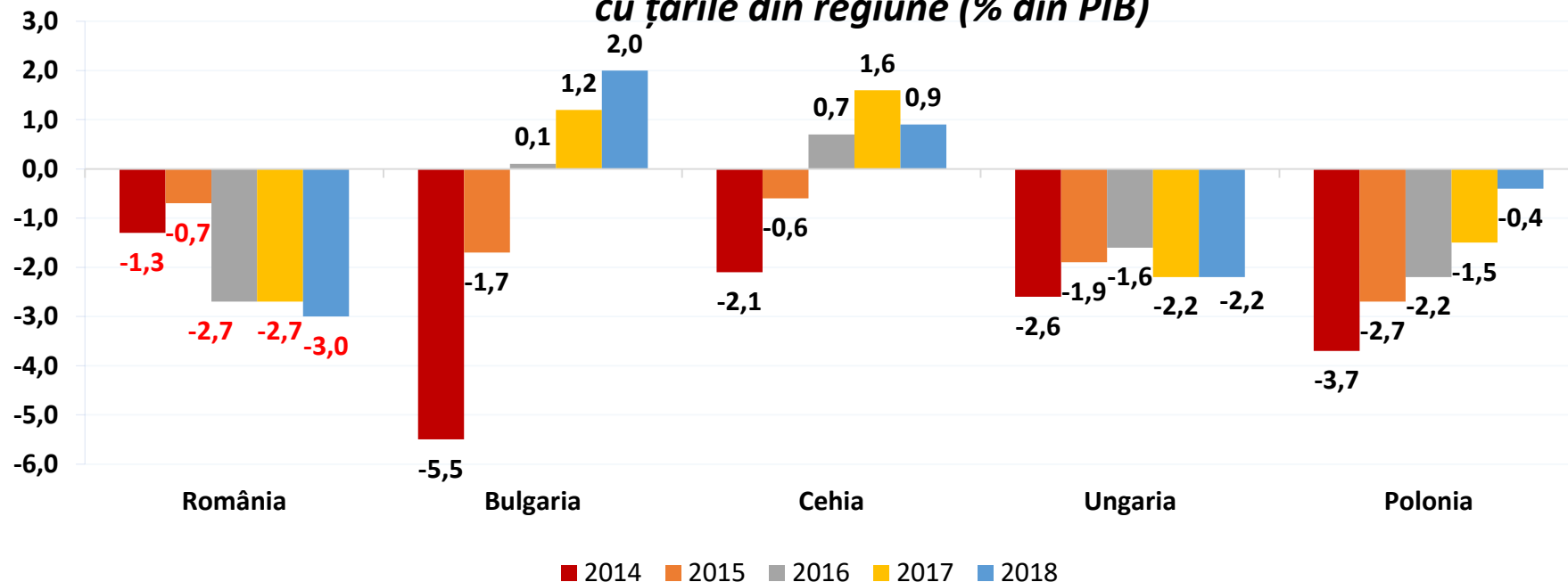
Cotații CDS USD 5Y pentru România și țările din regiune

...dar se situează la un nivel redus în termeni absoluți pe fondul politicilor monetare relaxate la nivel global și al ratelor neutrale mult diminuate

Deteriorarea soldului bugetar din ultimii ani a fost cea mai accentuată în regiune...

Evoluția soldului bugetar în perioada 2014-2018 în România comparativ cu țările din regiune (% din PIB)

Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

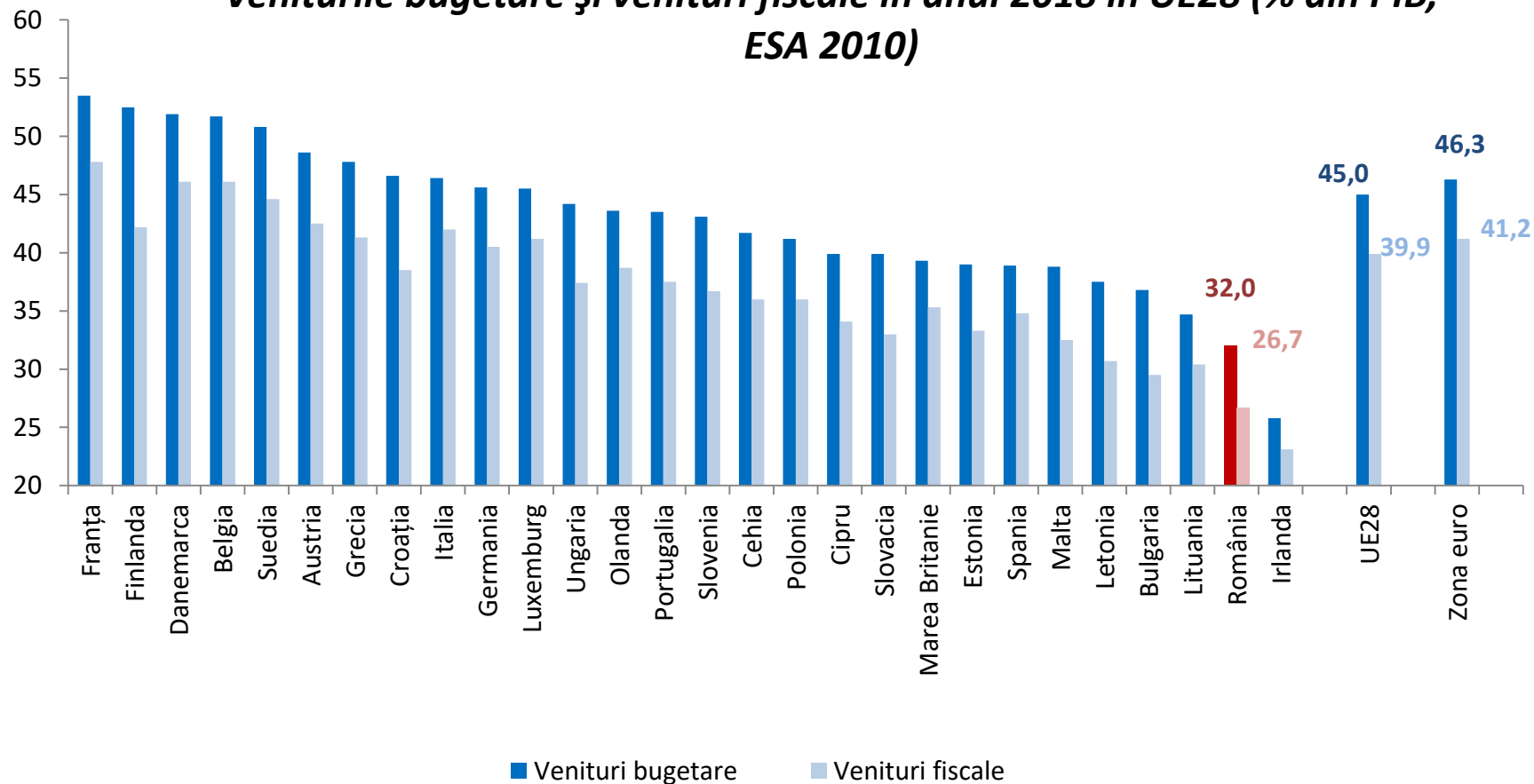
...România fiind singura țară din regiune care se confruntă cu problema deficitelor gemene

Coordonatele actualizate ale construcției bugetare din anul 2019

- Din construcția inițială riscul depășirii pragului de 3% din PIB pentru DB;
- Nivelul propus prin rectificarea din august pentru veniturile bugetare este probabil supraestimat cu circa 5,8-6,8 mld. lei (mai ales în cazul TVA și CAS);
- O probabilă sub-bugetare cu aproximativ 3,5-4,5 mld. lei a cheltuielilor de asistență socială și a celor cu achizițiile de bunuri și servicii;
- O absorbție mai redusă a fondurilor europene – nedezirabilă – ar putea diminua deficitul bugetar cu 2,5-3,5 mld. lei;
- Fără măsuri compensatorii suplimentare credibile, deficitul bugetar la finalul anului 2019 ar ajunge la 3,4%-3,7% din PIB;
- Ca în anii recentți, 3% se poate respecta prin reducere de investiții...

Încordare puternică a BGC generată de ponderea redusă a veniturilor fiscale ...

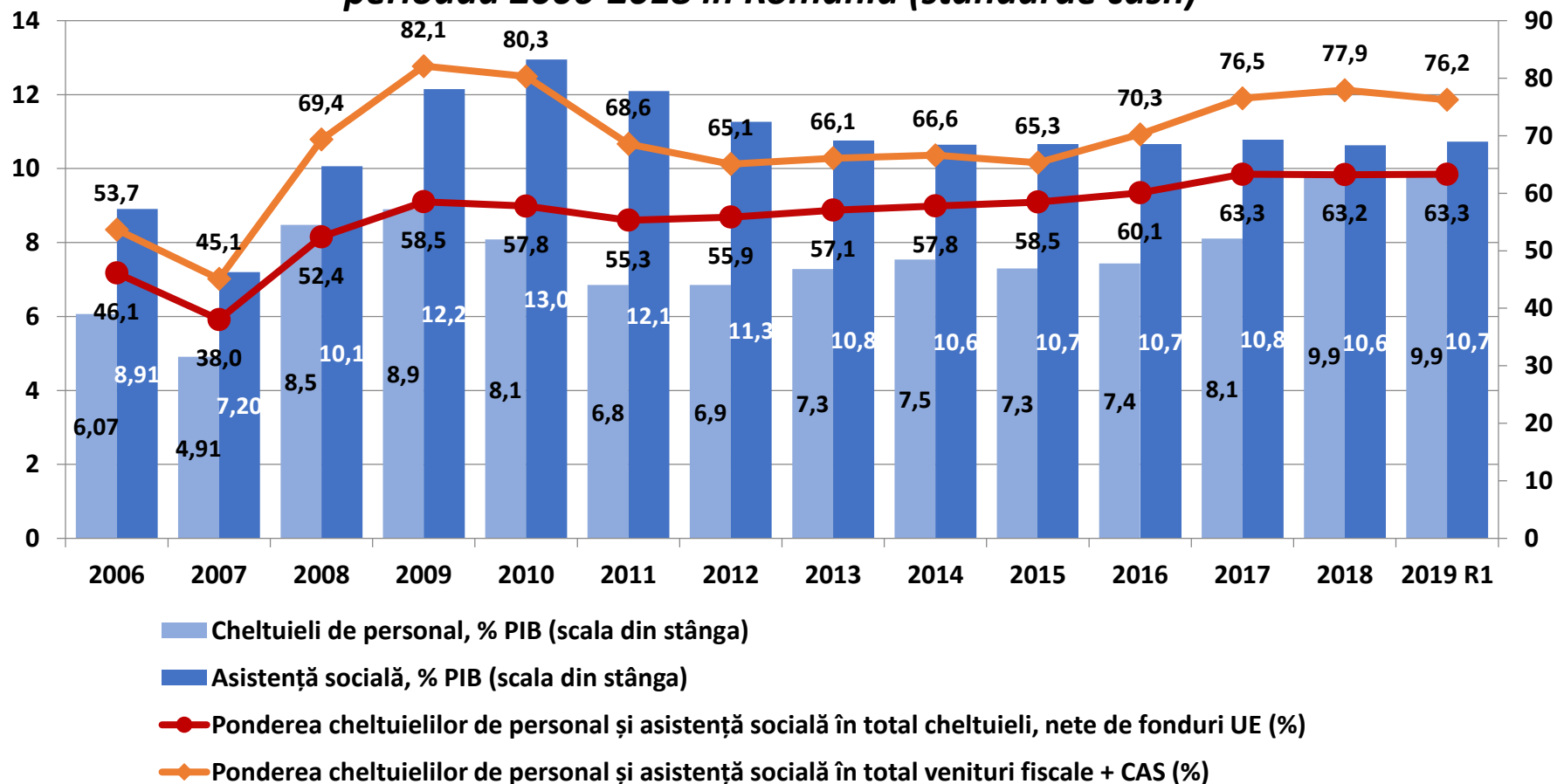
Veniturile bugetare și venituri fiscale în anul 2018 în UE28 (% din PIB, ESA 2010)

Sursa: Eurostat, veniturile fiscale includ și CAS

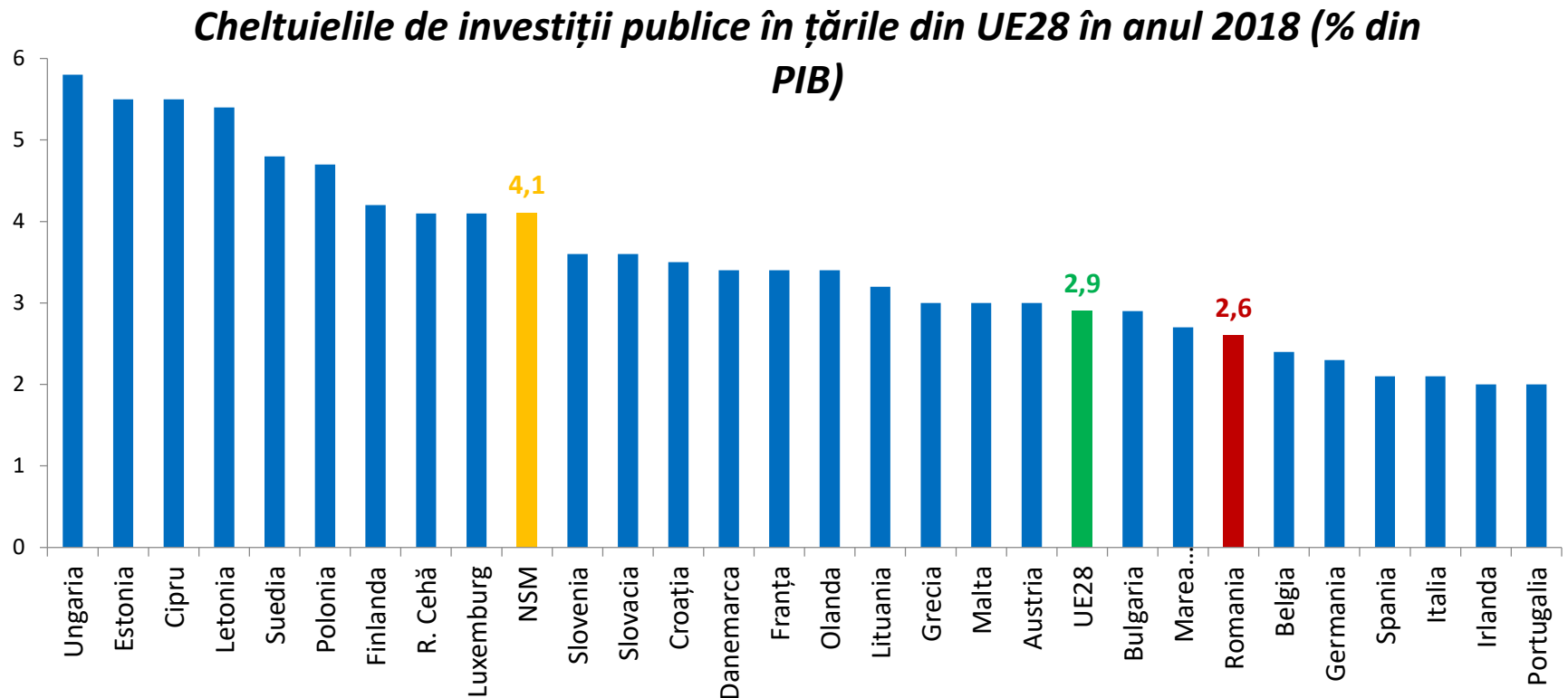
...și de rigidizarea accentuată a structurii cheltuielilor bugetare

Evoluția ponderii cheltuielilor de personal și de asistență socială în perioada 2006-2018 în România (standarde cash)

Sursa: MFP, calcule Consiliul Fiscal

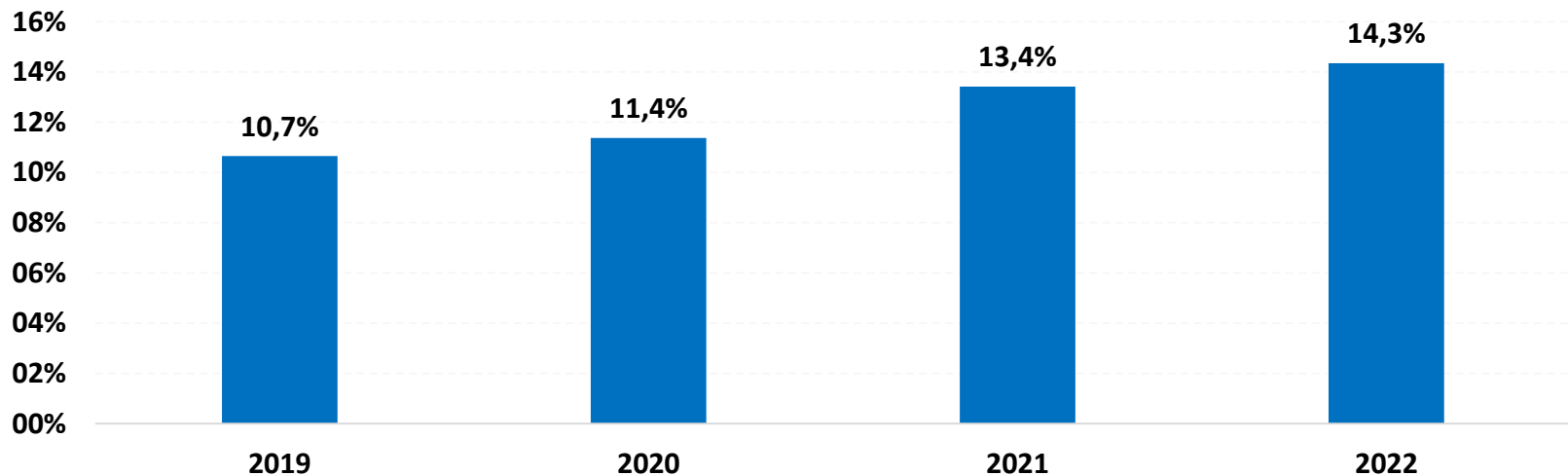
O nouă reducere a investițiilor publice pentru a nu depăși deficitul de 3% din PIB este tot mai problematică

Sursa: Eurostat

Noua lege a pensiilor complică mult construcția bugetară în anii ce vin...

Cheltuieli cu asistența socială în România (% PIB*, standarde cash)

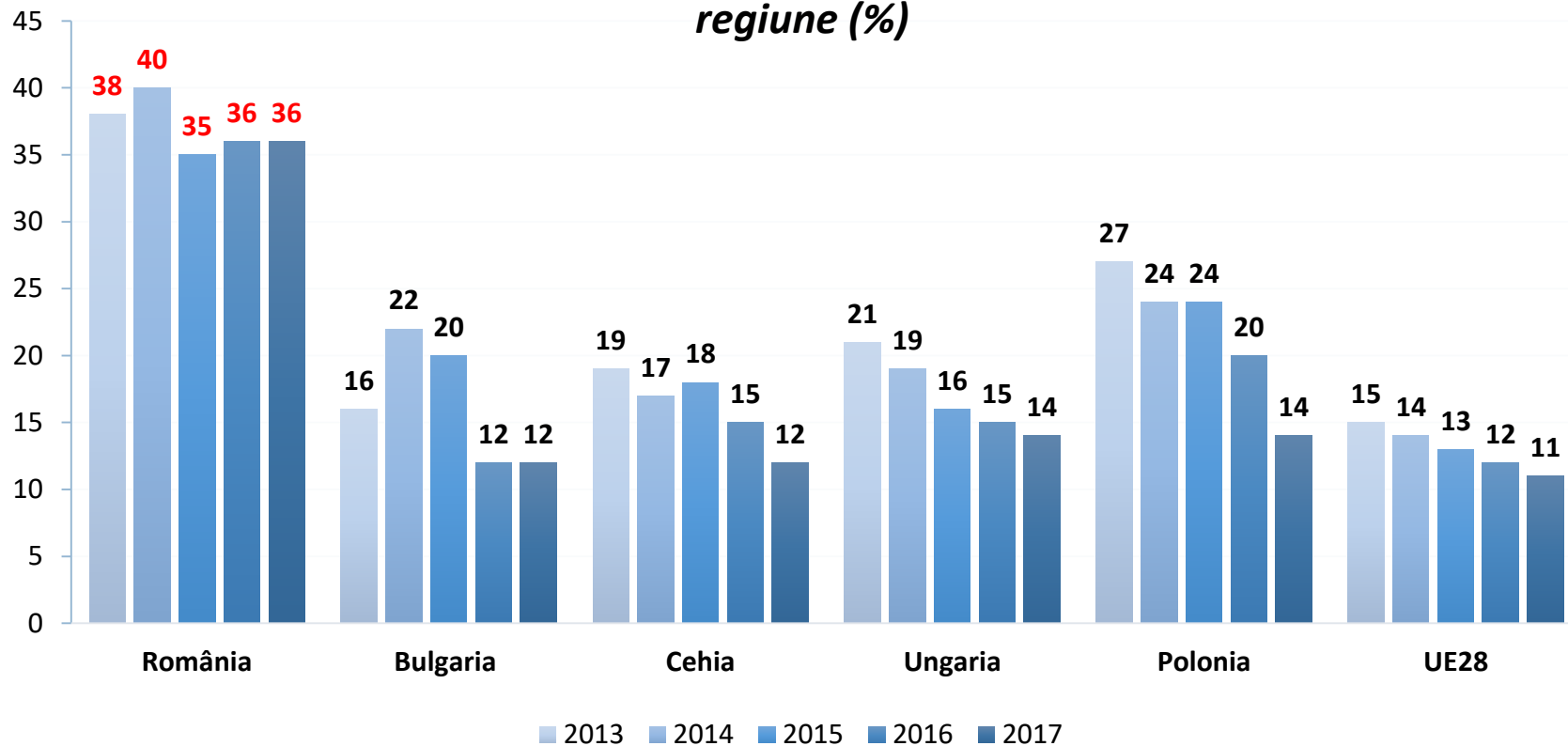
Sursa: MFP, CNSP, calcule Consiliul Fiscal

*Nivelul PIB nominal conform proiecțiilor CNSP din Prognostic de primăvară 2019

...cheltuielile de asistență socială majorându-se față de anul 2019 cu 0,7 pp din PIB în anul 2020, cu 2,7 pp din PIB în anul 2021 și cu 3,6 pp din PIB în anul 2022

Eficiența colectării veniturilor este la un nivel scăzut

GAP-ul de TVA în România comparativ cu media UE28 și țările din regiune (%)

Sursa: Taxud, 2019

Reforma administrației fiscale – experiența Bulgariei –

➤ *Două etape:*

- 2003-2008 reforma legislativă și administrativă, în parteneriat cu Banca Mondială;
- 2015-2017 program de reducere a economie gri și a costurilor de conformare fiscală.

➤ *Rezultate:* creșterea conformării voluntare și a eficienței colectării; crearea unei baze informatice la nivel național accesibilă *online* și a unui sistem integrat de management al veniturilor cu o infrastructură IT modernă; unificarea serviciilor oferite de agențiile fiscale; simplificarea formularelor.

➤ Pe fondul măsurilor adoptate, ponderea veniturilor fiscale în PIB a crescut concomitent cu reducerea poverii fiscale, iar *gap*-ul de TVA al Bulgariei s-a redus (ca procent în venituri teoretice) de la 20% în 2015 la 12% în 2016 și 2017.

Reforma administrației fiscale – experiența Poloniei –

- Reforma administrației fiscale a fost inițiată în anul 2015 și s-a axat pe 3 *piloni*: modernizarea legislației, eficientizarea administrației fiscale și intensificarea cooperării cu mediul de afaceri.
- *Măsuri*: digitalizarea raportărilor și introducerea unor instrumente informatice de analiză automată a datelor de tip *big data*; îmbunătățirea cooperării între entitățile cu atribuții în combaterea fraudei de TVA; extinderea măsurilor de confiscare a bunurilor a căror proveniență nu poate fi atestată; înăsprirea amenzilor pentru neregularități în raportarea TVA și creșterea drastică a pedepselor pentru emiterea de facturi false.
- *Rezultate*: *gap*-ul de TVA al Poloniei s-a redus (ca procent în venituri teoretice) de la 24% în 2015 la 14% în 2017.

Concluzii

- **Spațiu fiscal periculos de mic, deficite excesive și venituri fiscale mici; spațiu de manevra limitat; creșterea de salarii era necesară pentru a atenua emigratia și o asimetrie distributională flagrantă (coeficientul GINI)**
- **BGC: o încordare severă** dată de venituri fiscale foarte mici și gradul înalt de rigiditate a cheltuielilor, care limitează considerabil marja de manevră;
- **Deficite bugetare și deficite externe (*deficite gemene*);**
- **Consolidare bugetară necesară, dar în vremuri nefavorabile; semne de încetinire economică (producția industrială...), mediul internațional;**
- **Noua lege a pensiilor complică mult consolidarea bugetară;** fără ajustări și aplicare în raport de spațiul fiscal disponibil impactul ar duce deficitul la peste 7% din PIB, ceea ce este un non-starter;
- **Datoria publică (cca 35% din PIB) nu este consolată;** ea crește rapid dacă nu controlăm deficitele (lecția 2007-2008); piețele financiare pot deveni nevrotice fie politici ale BCE și Fed relaxate și QE reluate

Concluzii

- **Politica monetară a BNR nu poate compensa prociclicitatea execuției bugetului; o întărire acum ar stimula fluxuri *hotmoney* și creștere deficite externe, o relaxare contra recesiune ar invita atacuri speculative pe leu...;**
- **Mediul extern este în deteriorare și suntem prinși pe picior greșit, cu spațiu fiscal tot mai redus (una este să diminuezi cheltuieli când ai venituri fiscale de 34-35% din PIB și altceva când ai 26%);**
- **Ne ajută noua relaxare a politicilor BCE și Fed, dar nu în mod decisiv...**
- **Creșterea de spațiu fiscal necesară: creștere venituri fiscale o urgență!**
- **Problema conformării la plată, a disciplinei financiare; pedepse severe;**
- **Reforma ANAF trebuie redemarată urgent;**
- **Eliminare excepții, combatere fermă a evaziunii fiscale și a “*tax avoidance*” (*profit shifting*), control strict al cheltuielilor (să fie amânate creșteri salariale un timp), restructurare aparat de stat;**

Concluzii

- **Proiectul bugetului pe 2020 să semnalizeze o nouă abordare;**
- **De evitat experimente păguboase (gen OUG nr. 114);**
- **De stopat promisiuni ce creează oamenilor așteptări nerealiste;**
- **Recalibrarea policy-mix-ului prin consolidare bugetară**
- **Consolidarea ar aduce un bonus de credibilitate, investiții;**
- **Absorbția de fonduri europene intensă ar ajuta consolidarea bugetară;**
- **Sa folosim „regula de aur” ce ne poate scuti de co-finanțare;**
- **Consolidarea nu poate fi instantanee; cere timp, dar trebuie începută;**
- **O economie emergentă are spațiu de manevră mai mic decât unde bănci centrale emit moneda de rezervă;**
- **Interese naționale nu intră în mod necesar în conflict cu interese ale UE.**

Post-scriptum

O analiză recentă a FMI privind economia românească vorbește despre o „supraevaluare” a leului de cca 10%. Este surprinzătoare această apreciere din cel puțin două rațiuni. Într-o economie internațională în care mișcările de capital adesea copleșesc fluxurile comerciale ca influență, o judecare a nivelului de echilibru a unui curs de schimb este cu imprecizii mari. Și să înțelegem că BNR ar trebui să încerce să deprecieze cursul către un prezumat nivel de echilibru? Dar cum ar putea face așa ceva fără relaxarea politicii monetare? Și nu ar declanșa o asemenea relaxare o criză a leului dacă avem în vedere inclusiv stance-ul actual al politicii bugetare? Nu ar crește așteptările inflaționiste totodată? *Cui prodest* deci această judecată? Dacă raportul nu făcea referire la „supraevaluarea leului” era bine; cum spune o vorbă veche, „filosof rămânea”. Protejarea leului are nevoie în principal de o corecție pe latura bugetară și dacă vor exista presiuni serioase pe piața valutară întărirea politicii monetare intră și ea în rol.